

ПАМ'ЯТІ РОМУАЛЬДА БІСКУПСЬКОГО

Сумуємо за видатним дослідником давнього українського іконопису, польським вченим – мистецтвознавцем Ромуальдом Біскупським, який пішов з життя в січні 2008 р.

Впродовж життя ми знайомилися з людьми за різних обставин, які бувають випадковими, плано-мірними чи діловими і обов'язковими, але є і такі, які переростають у велику дружбу та стають частиною життя і духовною необхідністю обидвох сторін.

Саме таким було наше знайомство із незабутнім Ромуальдом Біскупським чи просто РО, як зазвичай він підписував свої листи чи вітальні поштівки. Так вже повелося, що ми маємо багато спільних знайомих – це переважно мистецтвознавці, літератори, філософи, лікарі, музиканти, громадські та церковні діячі, багато інших добрих і знаних людей. Та найтеплішими і братніми були наші зустрічі з паном Біскупським. Наше знайомство відбулось за посередництвом Віри Іларіонівни Свенціцької у Національному музеї, куди навідувався Ромуальд Біскупський. З нами привітався, простягаючи праву руку, невисокого зросту чоловік з тихим голосом, а лівою притримував наплічник та фотоапарат. Риси його обличчя вирізняла щира, стримана посмішка та надзвичайно теплі, ледь прикриті повіками очі. Таким він і залишився в нашій пам'яті – добрим, лагідним, щирим та співчутливим.

Ромуальд Біскупський – один із найбільш відомих вчених-дослідників давнього українського іконопису.

Переїхавши після війни до затишного міста Сянока, він повністю присвятив себе мистецтвознавчим дослідженням, проте найбільшою пасією його життя була давня ікона. Знав її, як ніхто інший, проте до кінця свого життя невтомно цікавився іконами, які заново були знайдені чи відроджувалися реставраторами. Завжди був готовий поділитися своїми знаннями, ідеями, припущеннями, радо вислуховував інших. Його праці про давній іконопис носили характер глибоко аргументованих доказів і порівнянь в датуванні ікон та ліричних інтонаціях, в описах їх мистецьких особливостей. Такий підхід в оцінці давніх мистецьких явищ давав читачу відчуття в його працях намагання бути приближеними до об'єкту вивчення на рівні особистих переживань. Пишучи про ікону, він завжди органічно привносив в свої тексти присутність краю, звідки походить ікона, та людей, які там проживали. Всі праці Ромуальда Біскупського оригінальні саме таким глибоким і всестороннім проникненням у життя краю, а це Західні землі України та Карпатський ареал із їхніми протиріччями і складнощами суспільного та духовного життя. Він завжди намагався виявити в мистецтві іконопису найперше суто національні риси, а не просто шукати порівняння з іншими школами і тим самим пробував очищати мистецтвоз-

навчі теорії від застарілого твердження про виключні впливи візантійського та романського мистецтв.

При цьому Біскупський завжди наголошував про творчі запозичення, на яких базується фундаментальне вивчення, теорія та історія мистецтва. Насамперед, в своїх розвідках, ставив вивчення складного духовного світу давніх іконописців та гуманістичне начало як першооснову їхньої творчості.

Його дослідження внесли в сучасне вивчення мистецтва іконопису мотиви, які дали йому можливість заговорити до сучасника ще більш зрозумілою мовою.

Великим благом для нього було мати в Сяноку велику збірку іконопису, одну із найкращих в своєму світі, якій він присвятив весь свій талант, працюючи над її вивченням та впорядкуванням. Ми мусимо бути вдячними працівникам Історичному музею в Сяноку і найперше директору Веславу Банаху за створення добрих умов праці для нашого товариша.

Приїзди Ромуальда Біскупського до Львова, де він переважно зупинявся у колі нашої родини, були для нас завжди бажаними, а дні, проведені у спільному товаристві, були святом. До пізньої ночі вели розмови про різні життєві справи від побуту до політики і звичайно ж про збірку ікон Національного музею, про висновки конференцій, про Лева Геца, про питання збереження і реставрації ікон. Усе це створювало для нас ілюзію ще багатьох безхмарних щасливих років життя.

Проте доля безжально пише свої плани, і відходять від нас в безмежність краді, які так і не встигли до кінця віддати наступним поколінням все те, що надбали за життя.

Ромуальд Біскупський прожив важке життя. В післявоєнній Польщі сліпо копіювали радянські стандарти тримання в покорі тих, хто міг хоч якось нашкочити їхнім глобальним планам.

Здавалося б, чим міг бути загрозливим системі тихий спокійний вчений, який говорить з ангелами в тиші музейних фондів. Але на всяк випадок служба безпеки час від часу цікавилася і ним, її “чорні” ангели також хотіли говорити з ним. Він тяжко переживав ці часи. На щастя, доля подарувала йому вірну дружину, пані Яніну, яка була йому опорою та розрадою на ціле життя.

Його творчість виглядає, як найдорожчі, найцінніші елементи у великій мозаїці складного світу мистецтва давньої української ікони. Маємо надію, що у майбутньому буде здійснено видання усіх його праць, що було б найбільшим пам'ятником працездатності та творчого неспокою незабутнього Ромуальда Біскупського.

Мирослав Откович, Василь Откович